

Landskonferanse for psykoedukativt familiesamarbeid ved psykoser og andre alvorlige psykiske lidelser

Suksessfaktorer og
Implementering
Inger Stølan Hymer

Suksessfaktorer og Implementering

Oppbygging av et virkningsfullt
psykoedukativt familiearbeid ved psykoser
som et vesentlig ledd i en behandlingsskjede

Suksessfaktorer

- Hva er tilbakemeldingene fra
  - Hovedpersonene?
  - Familiemedlemmene?
  - Gruppeledere?

Suksessfaktorer

- Tilbakemeldinger fra hovedpersoner
  - Viktig å holde strukturen
  - Hold modellen fra a – å
  - Hold tidsskjemaet. Det er trygt å vite hva man går til. Det gir forutsigbarhet. Da kan man komme dit selv om man ikke er helt på topp
  - Hold kommunikasjonsreglene
  - Vær humoristisk
  - Vær personlig. Del av deg selv
  - Tør å stoppe når det sklir ut, slik at man kommer igjennom programmet. Det er et poeng å rekke å se på fordeler og ulemper med forslagene som er foreslått

Suksessfaktorer

- Tilbakemeldinger fra hovedpersoner
  - Gi god og raus hjelp mens man trenger det, så går det fortere over
  - Alliansesamtalene var bra. Da ble familien ivaretatt. De fikk kunnskap slik at jeg slapp å gi den kunnskapen til dem. Vi fikk støtte.
  - Forutsigbarhet er en forutsetning for at det skal bli trygt. Vi visste alltid HVA og HVORDAN
  - Ha en god tone

Suksessfaktorer

- Tilbakemeldinger fra familiemedlemmer
  - Viktig å holde strukturen
  - Hold tidsrammen
  - Få kunnskap om og hjelp til å forstå kognitiv svikt
  - Få hjelp til å forstå hvordan man best kan hjelpe
  - Få hjelp til å forstå hva psykose gjør med et menneske
  - Følg problemløsningsmalen. Den hjelper. Det er en fin metode for å sortere problemer og finne løsninger. Det er en synlig prosess
  - Anerkjennelse var viktig for oss. Vi fikk aksept og ikke skyld

Suksessfaktorer

- Tilbakemeldinger fra gruppeledere
  - Holde fokus på kommunikasjon ut fra expressed emotion og kunnskap om kognitiv svikt
  - Støtte og tilrettelegging fra ledelsesnivå

Konklusjon

- Følg modellen
- Gruppeledere må få veiledning
- Veiledere må få veiledning på veiledning
- Gruppeledere og veiledere bør inngå i et nettverk
- Ledere må systematisk legge til rette og implementere metoder som virker.

Implementering

Vellykket **implementering** krever at:

- ✓ De som er involvert må ha tilstrekkelig faglig innsikt om det som skal implementeres
- ✓ Det bør være lønnsomt
- ✓ Grunnfestet på ledelsesnivå
- ✓ Flere satsningsområder ivaretas (brukermedvirkning, samhandling etc)
- ✓ Vilje
- ✓ Ildsjeler

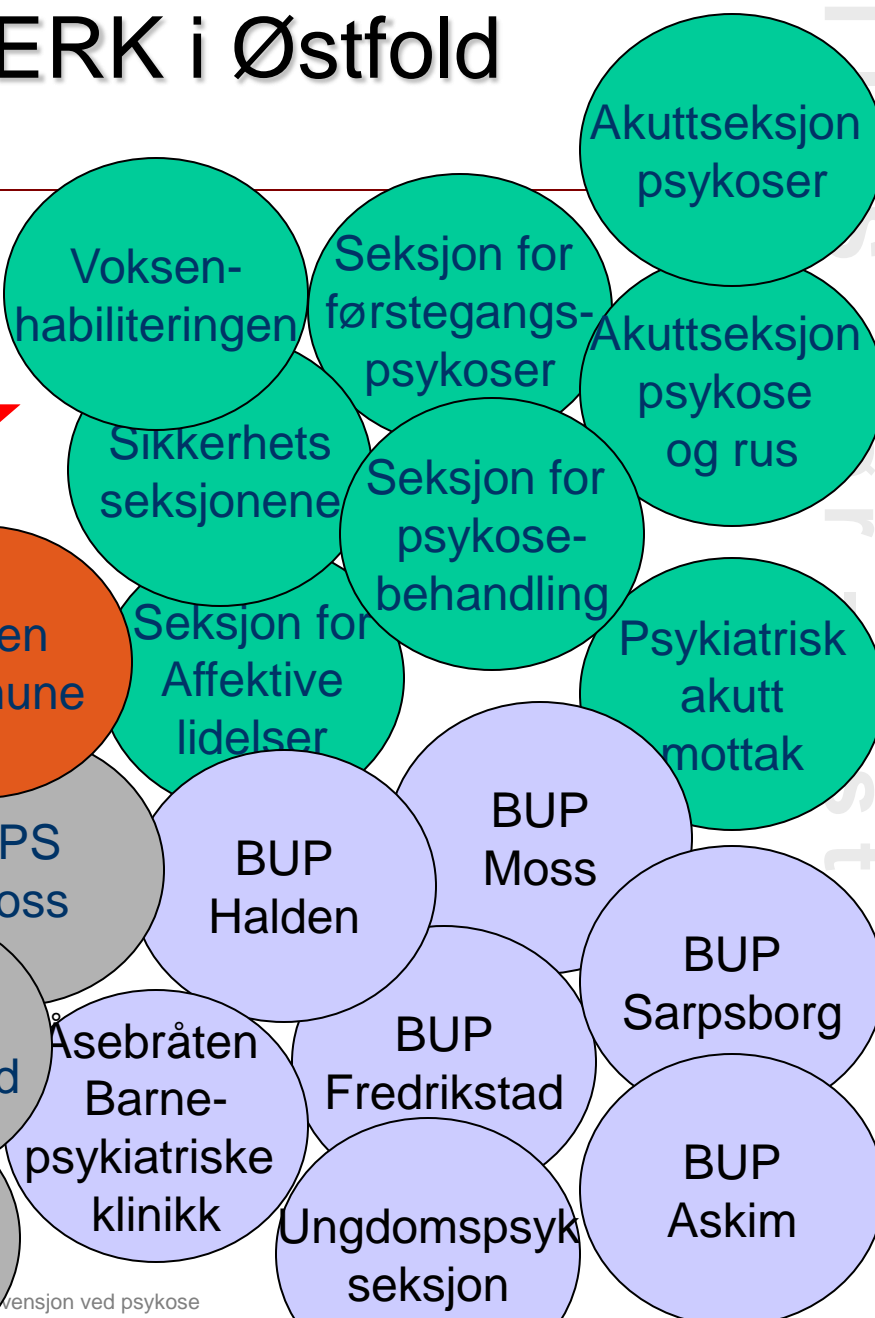
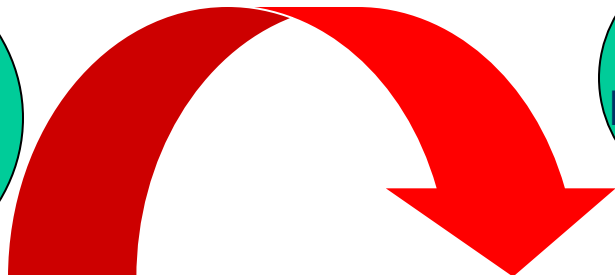
Implementering

- ✓ De som er involvert må ha tilstrekkelig faglig innsikt om det som skal implementeres
  - ✓ Systematisk opplæring av gruppeledere
  - ✓ Hele enheten skal ha samme kompetanse
  - ✓ Bygge opp et nettverk av gruppeledere

FFG/EFG NETTVERK i Østfold

TIPS Sør-Øst (Anne og Inger) Tilbyr gratis veiledning. Bistår med undervisning lokalt. Har systematisk opplæring av gruppeledere både lokalt og sentralt. Deltar på nettverkssamlinger.

Alle gruppeledere fra alle enheter og kommuner inngår i nettverket.

Hvorfor nettverk?

- Få personer skal nå mange ansatte
- Gir en god oversikt (raskt) over tingenes tilstand
- Det er et godt implementeringsverktøy
- Det er et godt samkjøringsverktøy
- Det er et middel mot motstand
- Fanger opp fagfolk som flytter på seg – fanger opp når et sted ikke har representant
- Når ut med informasjon til mange
- Lettere å kartlegge behov for opplæring
- Lettere å kartlegge behov for støtte

Implementering

- ✓ Det bør være lønnsomt
  - ✓ Hjelper flere
  - ✓ Bedre hjelp
  - ✓ Bedre tilfredshet med behandlingen
  - ✓ Færre tilbakefall
  - ✓ Økonomi

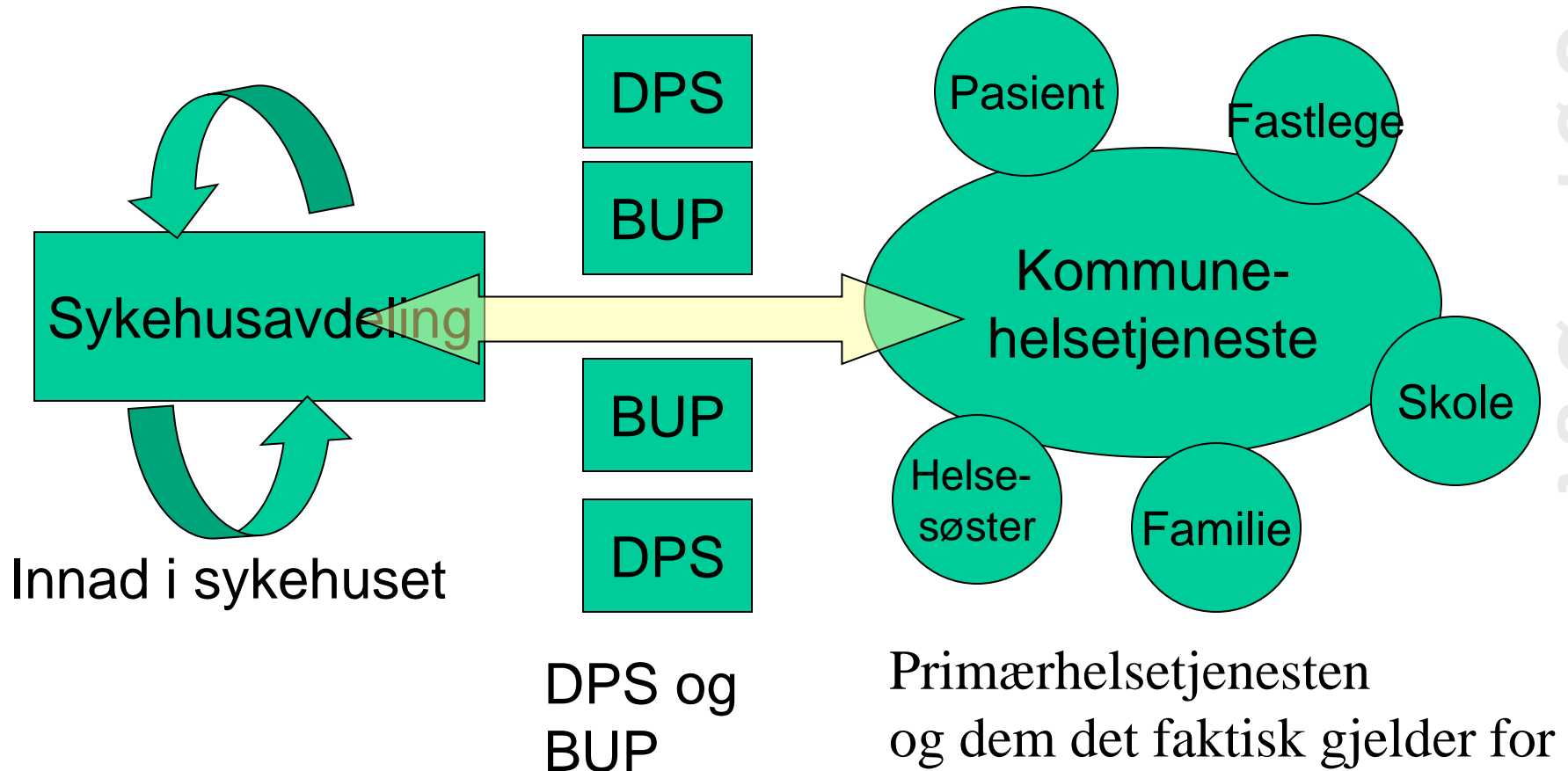
Implementering

- ✓ Grunnfestet på ledelsesnivå
  - ✓ Psykiatriens ledergruppe
  - ✓ Administrerende direktør

- ✓ Inngå i sentrale satsningsområder
  - ✓ Behandlingslinjer

BHL er alt fra tidlig oppdaging, utredning, behandling, oppfølging og innefatter hjem, primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten

Hva er en behandlingslinje?

- Behandlingslinjer er valgt som strategisk verktøy i Sykehuset Østfold HF for å sikre høy kvalitet, pasientinvolvering, god logistikk og riktig ressursforbruk i pasientbehandlingen
- Kompleksitet, spesialisering og det faktum at man har ulik erfaring og kompetansegrunnlag for behandling av ulike diagnosegrupper, er argumenter for å ta i bruk BHL i en travel hverdag.
- Ved at fagmiljøene selv utarbeider BHL, basert på medisinsk evidens, og i samspill med erfarne kolleger, sikrer man i større grad deling av kunnskap og beste praksis.
- BHL gir dessuten grunnlag for å kunne etterprøve både utredning og behandling vitenskapelig.
- All erfaring så langt viser at høy kvalitet og bruk av standardiserte behandlingslinjer øker kvaliteten i pasientbehandlingen og kan dessuten bidra til bedre service, kommunikasjon og kostnadseffektivt.

Fordeler

- Støtter innføring av evidensbasert medisin og bruk av kliniske retningslinjer
- Støtter klinisk effektivitet, risikostyring og klinisk revisjon
- Forbedrer tverrfaglig kommunikasjon, samarbeid og planlegging av helsehjelp
- Samhandling: støtter kontinuitet og koordinering av omsorg på tvers av ulike kliniske disipliner og sektorer
- Gir eksplisitte og veldefinerte standarder for omsorg
- Bidrar til å redusere variasjoner i pasientomsorgen (ved å fremme standardisering)

Fordeler

- Bidrar til å forbedre resultatene av behandlingen
- Optimaliserer forvaltningen av ressurser
- Bidrar til å sikre kvaliteten på pleie og sørge for kontinuerlig kvalitetsforbedring
- Økt grad av brukermedvirkning
- Redusere feilbehandling
- Bidra til å forbedre kommunikasjonen mellom de ulike sektorer
- Klinisk skjønn ivaretas
- Bidrar til å redusere kostnadene ved å forkorte sykehusopphold

(Cochrane)

behandlingslinje schizofreni Sø

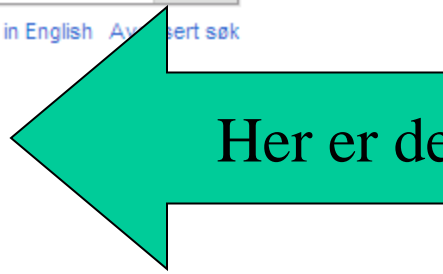
Omtrent 422 resultater (0,12 sekunder) Google.com in English Avslutt søk

- Alt
- Bilder
- Videoer
- Nyheter
- Mer

Stavanger
Endre sted

- Nettsøk
- Sider på norsk
- Sider fra Norge
- Oversatte sider fra utlandet
- Flere søkeverktøy

- Schizofreni og psykose - Behandlingslinjer**
7. jan 2010 ... Denne **behandlingslinjen** gir en strukturert og detaljert ... **BEHANDLINGSLINJE FOR TIDLIG INTERVENSJON VED SCHIZOFRENI OG NYOPPDAGET PSYKOSE ...**
www.sykehuset-ostfold.no/behandlingslinjer/index.asp?... - Bufret - Lignende
- Psykose - Behandlingslinje for psykose - Schizofreni og psykose ...**
Diakonhjemmet har utarbeidet en helt ny **behandlingslinje** ved psykoser. Denne inkluderer både retningslinjer, prosedyrer og er bygget opp med oversiktlige ...
www.helsebiblioteket.no > ... > Psykisk helse > Schizofreni og psykose - Bufret
- Sykehuset Østfold HF - Behandlingslinjer**
22. des 2008 ... **Schizofreni** og psykose, **Behandlingslinje** for tidlig intervensjon ved **schizofreni** og nyoppdaget psykose. Denne **behandlingslinjen** gir en ...
www.sykehuset-ostfold.no/modules/.../proxy.asp?D=2... - Bufret - Lignende
- [PDF] **Behandlingslinje for tidlig intervensjon ved schizofreni og ...**
Filformat: PDF/Adobe Acrobat - Hurtigvisning
9. sep 2010 ... TIPS konsulent Inger Stølan Hymer. **Behandlingslinje** for tidlig intervensjon ved **schizofreni** og nyoppdaget psykose. Et strategisk verktøy ...
www.tips-info.com/.../BHL_Schizofreni_og_psykose_Bergen_sept_2010.pdf
- [PPT] **PowerPoint-presentasjon**
Filformat: Microsoft Powerpoint - Hurtigvisning
To av disse er innen psykisk helsevern: "Behandlingslinje ADHD" og "Behandlingslinje schizofreni". Behandlingslinje for tidlig intervensjon ved schizofreni

Implementering

- ✓ Flere satsningsområder ivaretas (brukermedvirkning, samhandling, evidensbasert utredning og behandling)

Schizofreni og psykose - tidlig intervensjon

BEHANDLINGSLINJE FOR TIDLIG INTERVENSJON VED SCHIZOFRENI OG NYOPPDAGET PSYKOSE

Denne behandlingslinjen gir en strukturert og detaljert beskrivelse av utredning, diagnostisering, behandling og oppfølging av pasienter med mistanke om schizofreni eller psykose.

TIPS teamet kan bistå i utredningsarbeidet og bidra til å sikre en effektiv utredning og diagnostikk.

TIPS telefon: 96202029 (Man til fre kl 0800 til 1500)

Tast her

Behandlingsforløp

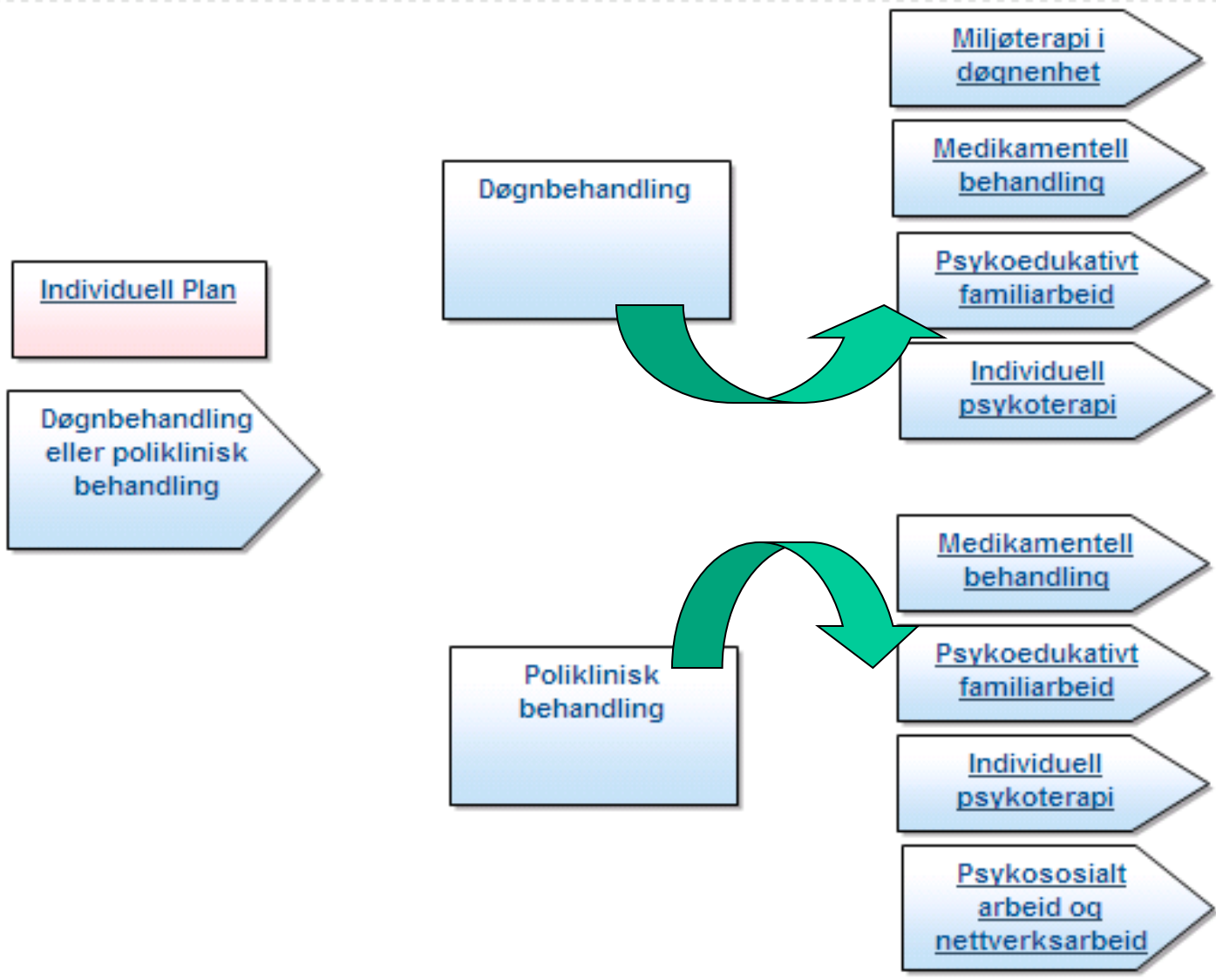

Dokumentasjon og beskrivelse

Behandling

TIPS-teamet har ansvar for å arrangere

- **Undervisningsseminar for pårørende til pasienter med psykoseutvikling**
- 2 ganger i året
- Gjelder om pasienten er i spesialisthelsetjenesten, primærhelsetjenesten eller ikke under behandling

HOVEDMÅLSETTING

- Å formidle forståelse for hvordan psykose utvikles
- Å formidle forståelse for problemer som kommer i kjølevannet av en psykose
- Å formidle hva familien/pårørende trenger å vite for å være til hjelp
- Å formidle hvorfor familiesamarbeid er viktig

SYKEHUSET
ØSTFOLD

Familiearbeid ved Seksjon for førstegangpsykose, Psykiatrisk intermediæravdeling og voksenhabilitering

Divisjon for psykisk helsevern
D1 Seksjon for førstegangpsykose

Gjelder fra:
01.12.2010

Utgave:
1.00

Dokumentnr.:
DP31/17-02

Utarbeidet av:
Fagutviklingsrådgiver Bente Damman

Godkjent av:
Avd sjef Knut Erik Hymer

Formål

- Sikre at et familietilbud er en integrert del av behandlingstilbudet
- Sikre at familien blir involvert i tidlig fase av psykoseutviklingen
- Sikre at Seksjonen til en hver tid har tilstrekkelig med kompetanse innenfor psykoseutvikling og behandlingsmetoder, ved at fagpersoner gjennomgår utdanning i familiearbeid ved psykose.

Gjelder for

Behandlere og miljøpersonell ved Seksjon for førstegangpsykose.

Definisjon

Familietilbudet bør være variert og tilpasset den enkelte pasient / familie, og basert på å knytte familiemedlemmer inn i en samarbeidspreget terapeutisk prosess.

Fremgangsmåte/omfang

Tilbudet kvalitetssikres i forhold til følgende tema:

- Familiesamarbeid tilbys alle familiemedlemmer som bor sammen med eller er i nær kontakt med personen som har utviklet en psykose. Skilte foreldre inviteres til å bidra til å hjelpe felles barn.
- Kontakt med nære familiemedlemmer opprettes innen første uke etter innleggelse.
- Samarbeidet skal inkludere pasienten når det er mulig.
- Søsken og barn til pasienten gis egne tilbud.
- Gjennomføres over tid mellom 3-12 måneder og bør innholde minst 10 sesjoner.

Innholdet i familiearbeidet bør være:

- Formidling av en felles forståelse om utvikling og behandling av psykose, samt komme fram til en felles forståelse av pasientens sykdomsforløp.
- Samtaler hvor familiemedlemmer får hjelp og råd til endring i forventninger, bearbeide sorgreaksjoner, tap og kriser.
- Krisehåndtering og hjelp til å løse dagliglivets utfordringer.
- Oppmuntre til realistiske forventninger for å kunne opprettholde håp om bedring.

Innholdet i familiearbeidet bør være:

- Formidling av en felles forståelse om utvikling og behandling av psykose, samt komme fram til en felles forståelse av pasientens sykdomsforløp.
- Samtaler hvor familiemedlemmer får hjelp og råd til endring i forventninger, bearbeide sorgreaksjoner, tap og kriser.
- Krisehåndtering og hjelp til å løse dagliglivets utfordringer.
- Oppmuntre til realistiske forventninger for å kunne opprettholde håp om bedring.
- Gi råd og veiledning for å redusere dagligdagse belastninger og opplevd byrde.
- Hjelp til å forsterke familiemedlemmers ferdigheter i mestring av psykotiske symptomer.
- Varierte tilbud om undervisning om psykoser og stress-sårbarhetsforståelse.
- Gi informasjon om behandlings tilbud; enkeltfamilietilbud eller flerfamilietilbud.
- Støtte familiemedlemmer i kommunikasjon, gi hjelp til å gjenkjenne tegn på tilbakefall samt komme til enighet om en felles løsningsplan.
- Samarbeide med familiemedlemmer om individuell plan.
- Hjelp til å bygge relasjoner til andre familier som er i sammenlignbar situasjon for å redusere opplevelsen av isolasjon og stigma.
- Evaluere effekt av familietilbudet i samarbeid med familie og pasient.

Hva er på plass i Sykehuset Østfold?

- PE FFG og EFG gir gode resultat
- PE FFG og EFG er etterspurt
- Det er gratis utdanning
- Det er gratis veiledning
- Divisjonsdirektøren har bestemt at det skal implementeres i daglig drift
- Avdelingssjef ved psykiatrisk intermedieravdeling har bestemt at familieskolen skal være prioritert utdanning
- Det er anbefalt behandling i hht behandlingslinje
- Det er nedfelt i prosedyrer
- Det skal skrives avviksmelding dersom det ikke blir tilbudt

Status psykoedukativt familiearbeid ved psykose i Østfold (siden 2007)

- 1. september 2007: Behandlingslinje for tidlig intervensjon ved schizofreni og nyoppdaget psykose står ferdig
- Våren 2009: Gruppelederutdanning i psykoedukativt familiearbeid ved psykoser holdes i Østfold. Spesielt tilrettelagt for BUP og tidlig intervensjonsenheter
- 42 har fått gruppelederkompetanse i psykoedukativt familiearbeid ved psykoser siden behandlingslinjen ble vedtatt
- Seksjon for førstegangpsykoser tilbyr nå psykoedukativt familiearbeid til alle pasienter og deres familier (en-familiegrupper)
- BUP-feltet har besluttet å systematisere opplæring for å kunne tilby psykoedukativt familiearbeid ved psykose eller der det er mistanke om psykose
- DPS Edwin Ruud i Indre Østfold satser på en-familiegrupper. De har tidligere drevet flerfamiliegrupper
- DPS Halden jobber med å få til et systematisert psykoedukativt tilbud til mennesker med psykose og schizofreni i samarbeid med Halden kommune
- DPS Moss har tatt mål av seg til alltid å ha en pågående FFG
- Habiliteringstjenesten har flerfamiliegrupper for mennesker med asperger syndrom og en enfamiliegruppe for en person med psykisk utviklingshemming og hans familie

Implementering

Vellykket **implementering** krever at du ikke står alene med den gode ide

Du deltar på avdelingsmøtene med stor entusiasme og bidrar ofte med gode ideer. Det må det bli en slutt på!

Implementering

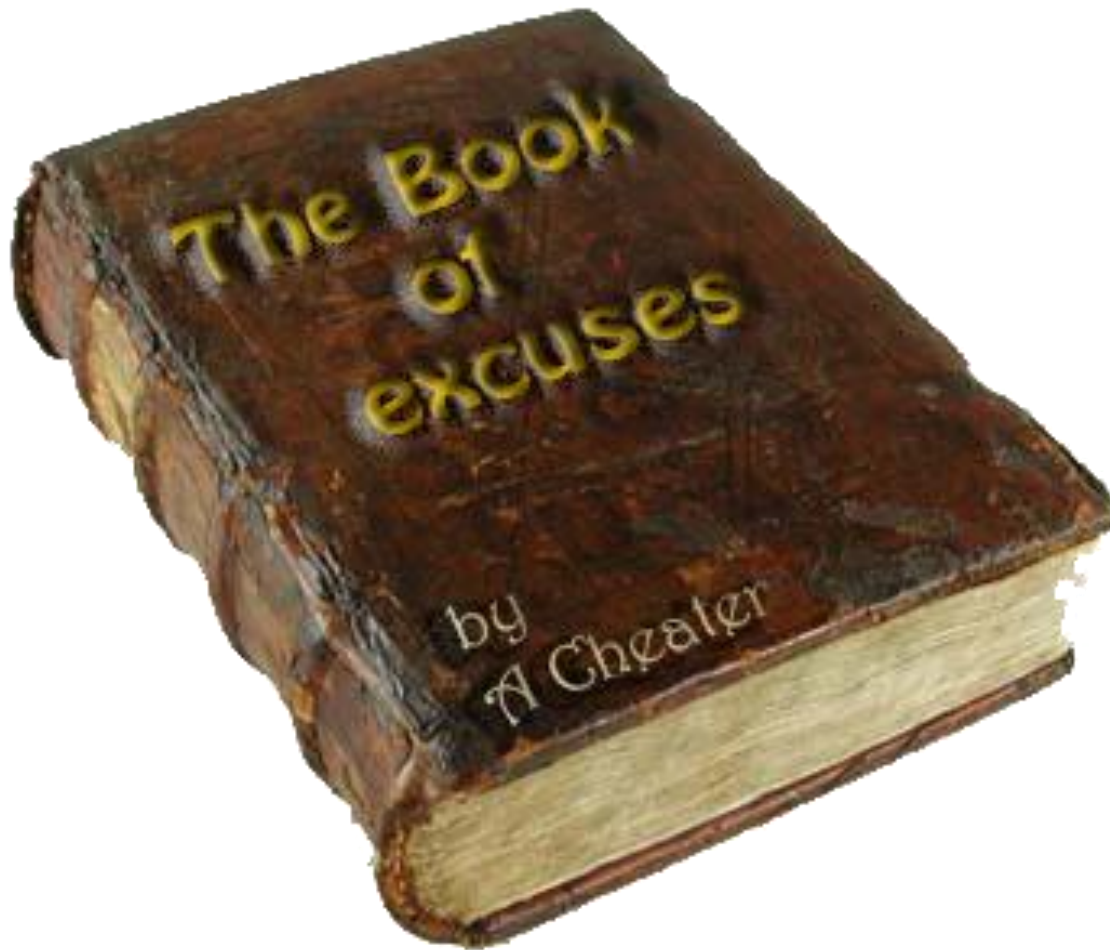
Vellykket **implementering** krever at du gjerne kan gå foran så lenge de andre går sammen med deg

Så hvis vi ikke lykkes nå så skyldes det ene og alene.....

---

inger.stolan.hymer@so-hf.no